

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Winning van aardgas in blok K5b op het Nederlandse deel van het Continentaal Plat

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

24 april 2009 / rapportnummer 2226-23

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

Total E&P Nederland (TEPNL) is voornemens een offshore aardgasveld te ontginnen in blok K5b op het Nederlands deel van het Continentaal Plat. De gasreserve zal worden gewonnen vanaf een satellietplatform (K5CU) met een capaciteit van circa 3 miljoen Nm³ aardgas per dag. Gewonnen gas zal via een aan te leggen pijpleiding (circa 13 km) naar een bestaand platform (K5A) worden getransporteerd. Na behandeling van het gas op K5A zal het via de bestaande WestGasTransport (WGT) leiding worden afgevoerd naar de gasbehandelingsinstallatie te Den Helder. De geplande platformlocatie ligt op circa 130 kilometer ten noordwesten van Den Helder.

Voor het oprichten en in werking hebben van mijnbouwinstallaties ten behoeve van de winning van aardgas is, conform de Mijnbouwwet, een mijnbouwmilieuvergunning van de minister van Economische Zaken nodig. Ten behoeve van de besluitvorming over deze vergunning wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.)¹ doorlopen.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie') beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieu-belang in de besluitvorming, als informatie ontbreekt over de onderstaande punten.

- Een beschrijving van de emissies naar lucht en water ten gevolge van de gasproductie, installatie van het platform en boorwerkzaamheden.
- Een beschrijving van de gevolgen voor de natuur van (onderwater)geluid en lichtemissies tijdens de aanleg en exploitatie van het satellietplatform, en boor/putcompletiewerkzaamheden.
- Een beschrijving van de gevolgen op het te beschermen gebied de Klaverbank.
- Een zelfstandig leesbare samenvatting waarin de belangrijkste punten duidelijk zijn weergegeven voor besluitvormers en andere belanghebbenden.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

¹ Voor technische informatie over de m.e.r.-procedure, de rol van de Commissie, samenstelling van de werkgroep en een overzicht van de door de initiatiefnemer aangeleverde stukken wordt verwezen naar bijlage 1. In bijlage 2 is een overzicht van de zienswijzen opgenomen.

2. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

2.1 Achtergrond en besluitvorming

Het onderdeel achtergrond en besluitvorming kan conform de hoofdstukken 2 en 6 van de startnotitie worden uitgewerkt in het MER.

2.2 Beleidskader

Werk het beleidskader conform de startnotitie uit. Geef hierbij aan welke randvoorwaarden dit beleid stelt aan de voorgenomen activiteit. Ga ook in op de Kaderrichtlijn Mariene Strategie en beantwoord de vraag in hoeverre de beschermingsformules van de Vogel- en Habitatrictlijn (VHR) gelden.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Voorgenomen activiteit en alternatieven

De voorgenomen activiteit betreft het plaatsen en in bedrijf nemen van een onbemand productieplatform voor de winning van aardgas uit het blok K5b. Onderzoek voor welke onderdelen van de voorgenomen activiteit realistische alternatieven met milieuvoordelen mogelijk zijn. Geef aan welke emissie beperkende maatregelen voor (onderwater)geluid, met name tijdens heiwerkzaamheden, en licht (kunnen) worden toegepast. Ga hierbij ook in op het toepassen van geavanceerde technieken om de lozing van koolwaterstoffen te minimaliseren, met name aromaten (o.a. MPPE) en de mogelijkheid om productiewater te herinjecteren.²

Voor de uitwerking en de onderlinge vergelijking van de alternatieven is van belang dat de alternatieven (inclusief het meest milieuvriendelijke alternatief) volgens dezelfde methode en op vergelijkbaar detailniveau worden beschreven.

Geef in het MER een beschrijving van het platform, van de installatie ervan en de aanpassingen die nodig zijn aan het reeds bestaande behandelingsplatform K5A voor het ontvangen en verwerken van het geproduceerde aardgas.

Maak een opgave van de hoeveelheid en samenstelling van het vrijkomend productiewater, voor zo ver mogelijk over de gehele productieperiode. Beschrijf hoe het te lozen productiewater wordt gezuiverd en hoe wordt omgegaan met het daarbij vrijkomende condensaat. Geef daarbij aan hoe de controle op de kwaliteit van het te lozen water wordt geborgd.

² Rijkswaterstaat wijst in haar zienswijze op de aanbevelingen van OSPAR Commissie met betrekking tot de lozing van productiewater (OSPAR Recommendation 2006/4 Amending OSPAR Recommendation 2001/1 for the Management of Produced Water from Offshore Installations) en vraagt in dit kader de mogelijkheid van de herinjectie van productiewater te onderzoeken.

3.2 Meest milieuvriendelijk alternatief

In de startnotitie staat vermeld dat in het kader van het mma zal worden nagegaan of er maatregelen genomen kunnen worden om eventuele negatieve effecten te beperken. Besteed hierbij aandacht aan de mogelijke maatregelen om:

- negatieve effecten voor trekvogels ten gevolge van affakkelen te minimaliseren, bijvoorbeeld door voor zover mogelijk te testen via K5A, de inzet van een vogelwachter met de bevoegdheid om de test te stoppen, het affakkelen alleen overdag en/of buiten de vogeltrekperiode te laten plaatsvinden;
- onderwatergeluid ten gevolge van heiwerkzaamheden (bij het installeren van de conductor en van de verankering van het productieplatform) en de negatieve gevolgen daarvan voor zeezoogdieren, vissen en vislarven te minimaliseren. Ga in op de mogelijke mitigerende maatregelen en beschrijf de effectiviteit van de maatregelen;³
- lekkage⁴ na een aanvaring te voorkomen of te minimaliseren.

3.3 Referentie

Er is geen reëel nulalternatief dat voldoet aan de doelstelling van de initiatiefnemer. Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige milieusituatie, inclusief de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieugevolgen.

4. **BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN**

4.1 Algemeen

Werk de milieuaspecten zoals genoemd in de startnotitie nader uit voor zowel reguliere bedrijfsomstandigheden als bij calamiteiten en storingen. Maak hierbij onderscheid tussen de periode van boring(en) en/of het gereed maken van de bestaande putten als productieputten en de gaswinningperiode.

4.2 Bodem en water

Ga in op de samenstelling en hoeveelheid van het te lozen (waterhoudend) boorgruis en productiewater en de mogelijke gevolgen hiervan op natuurwaarden, de bodem en de zeewaterkwaliteit.

³ In zinswijze 1 vraagt Rijkswaterstaat om naast het toepassen van pingers ook andere mitigerende maatregelen te beschouwen.

⁴ Bijvoorbeeld opgeslagen condensaat afkomstig van de waterzuivering en/of hydraat/corrosieinhibitor uit de umbilical.

4.3 Natuur

4.3.1 Beschermde gebieden

De gehele Noordzee maakt onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Ga op grond van het integraal afwegingskader Noordzee⁵ na of het initiatief invloed heeft op de wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee.

In het Integraal Beheersplan Noordzee 2015 zijn verschillende gebieden op de Noordzee aangewezen waarvan de natuurwaarden extra bescherming krijgen. Voor het onderhavige initiatief is met name de Klaverbank van belang, de locatie K5CU ligt op circa 7 kilometer afstand van dit gebied. Geef, conform de startnotitie, de mogelijke externe werking van het initiatief op de natuurwaarden van Klaverbank.⁶ Besteed daarbij vooral aandacht aan de waarden waarvoor het gebied specifiek wordt aangewezen.

Geef aan wat de consequenties zijn van het voornemen voor de soorten van bijlage IV van de Habitatrictlijn. Beschrijf zo mogelijk de effecten op deze soorten, dan wel welke leemten in kennis er bestaan.

4.3.2 Gevolgen van (onderwater)geluid en licht

Geef de (onderwater)geluidbelasting door hei- en boorwerkzaamheden.⁷

Ga in op de emissies van licht (affakkelen en platformverlichting) tijdens de aanleg en productiefase van het platform.

Ga in op de effecten op de fauna (bodemfauna, vissen, vogels, zeezoogdieren) die voortvloeien uit verstoring door (onderwater)geluid⁸ en licht, geef hiertoe inzicht in:

- de beschermde soorten die gevoelig zijn voor effecten afkomstig van de aanleg en het gebruik van het platform en die voorkomen in Europese regelgeving, zoals de Vogel- en Habitatrictlijn, ook in gebieden die niet speciaal zijn aangewezen als beschermingsgebied;
- de voorkomens en concentraties van deze soorten in het beïnvloedingsgebied van het platform;
- functies van het gebied en omgeving voor deze gevoelige soorten;
- de periode waarin deze soorten het meest/minst gevoelig zijn voor verstoring (door onderwatergeluid of affakkelen);
- de mogelijke (cumulatieve) effecten op deze soorten;
- omschrijving van de kennisleemten en onzekerheden (zie ook hoofdstuk 5 van dit advies).

⁵ Zie hoofdstuk 6 van het Integraal Beheersplan Noordzee 2015.

⁶ Voor de beschrijving van de ecologische waarden kan gebruik gemaakt worden van het rapport van Lindenboom, Geurts, Van Kessel en Berkenbosch (2005), Gebieden met ecologische waarden op het Nederlands Continentaal plat. Alterra-rapport 1109, RIKZ-rapport 2005.008.

⁷ Waaronder de wijze van heien, de duur van de werkzaamheden, het aantal heimomenten en de maximale slagkracht van de heiwerkzaamheden.

⁸ Prins TC, Twisk F, van den Heuvel-Greve MJ, Troost TA and van Beek JKL, 2008, *Development of a framework for Appropriate Assessment of Dutch offshore wind farms*, Deltares, Delft/Utrecht. Hierin worden de gevolgen van onderwatergeluid en leemten in kennis op dit gebied bij (de aanleg van) windmolenparken beschreven naar aanleiding van recent onderzoek uitgevoerd in opdracht van Rijkswaterstaat.

5. LEEMTEN IN MILIEU-INFORMATIE EN EVALUATIEPROGRAMMA

Er bestaan leemten in kennis over de geluidsproductie bij de aanleg en verankering van een boorplatform en de (cumulatieve) effecten hiervan op onderwaterleven. Beschrijf welke onzekerheden zijn blijven bestaan. Geef hierbij ook aan welk belang gehecht moet worden aan de aanwezige kennisleemtes bij en onzekerheden in de (cumulatieve) effectbepalingen van onderwatergeluid.⁹

Het bevoegd gezag moet bij het besluit aangeven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet geeft tot een evaluatieprogramma en daarbij een verband legt met de geconstateerde leemten in informatie en onzekerheden.

6. OVERIGE ASPECTEN

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

⁹ De Commissie adviseert hierbij het rapport van Prins et al. 2008 te gebruiken.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Total E&P Nederland B.V.

Bevoegd gezag: Minister van Economische Zaken

Besluit: Mijnbouwmilieuvergunning

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C17.2

Activiteit: Aardgaswinning in blok K5b van het Nederlands continentaal plat

Betrokken documenten:

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant: 25 februari 2009

advies aanvraag: 20 februari 2009

ter inzage legging: 26 februari 2009 tot en met 9 april 2009

richtlijnenadvies uitgebracht: 24 april 2009

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. W.G. Been

dr. N.M.J.A. Dankers

drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)

prof.ir. J.J. van der Vuurst de Vries

drs. F.H. van der Wind (werkgroepsecretaris)

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Rijkswaterstaat Dienst Noordzee, Rijswijk (ZH)

**Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Winning van aardgas in blok K5b op het Nederlandse deel
van het Continentaal Plat**

Total E&P Nederland (TEPNL) is voornemens een offshore aardgasveld te ontginnen in blok K5b op het Nederlands deel van het Continentaal Plat. De geplande platformlocatie (K5CU) ligt op circa 130 kilometer ten noordwesten van Den Helder. Ten behoeve van de besluitvorming over de mijnbouwmilieuvergunning wordt een milieueffectrapport opgesteld.

ISBN: 978-90-421-2680-0

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

